

Cantatedienst in de Paaskerk

‘Gott, wie dein Name, so ist auch dein Ruhm’ BWV 171

Zeven keer kan Bachminnend Baarn dit jaar rekenen op bekende en minder bekende cantates van de hand van het genie uit Eisenach. Aanstaaende zondag 15 januari is de aftrap. De Bach Cantorij Baarn voert dan in de Paaskerk aan de Oude Utrechtseweg cantate 171 uit. De bijbehorende interkerkelijke dienst, waarin ds. M.M. Kool - Mout voorgaat, begint om 19.30 uur. Als solisten treden aan Marjon Strijk, sopraan, Steven van Gils, tenor, en Joep van Geffen, bas. Solisten, koor en orkest van de cantorij staan onder leiding van dirigent Bas Ramselaar. Organist is Henk van Zonneveld.

BWV 171

Deze cantate uit de categorie minder bekend is geschreven voor nieuwjaarsdag 1729, althans waarschijnlijk. Het openingskoor waaraan de cantate haar titel ontleent, citeert het elfde vers uit psalm 48: gelijk uw naam, God, zo is uw roem tot aan de einden der aarde.

De teksten van deel 2 tot en met 5 komen uit Picanders bundel ‘Cantaten auf die Sonn- und Fest-Tage durch das ganze Jahr’, gedrukt en uitgegeven in Leipzig, 1728. Het slotkoraal geeft de integrale tekst van het tweede couplet uit Johannes Hermanns hymne *Jesu, nun sei gepreiset* uit 1593. Deze hymne was kennelijk populair bij de congregatie in Leipzig: Bach gebruikte tekst en melodie in nog twee andere cantates voor nieuwjaarsdag, BWV 41 en BWV 190.

Dat alle belangrijke kerkelijke feesten zoals Kerstmis en Pasen zijn afgeleid van oorspronkelijk heidense feesten, is natuurlijk geen nieuwtje. Maar dat ook Nieuwjaarsdag ooit ingelijfd was als kerkelijke feestdag, namelijk het feest van Jezus’ besnijdenis, 8 dagen na zijn geboorte, wellicht wel. De bijpassende evangelielezing voor deze feestdag komt uit Lukas 2: 21.

Een pakkend begin van het nieuwe jaar

Zonder enige waarschuwing vooraf opent cantate 171 met de luidste mannenstemmen, de tenoren. Het begin van een stevige koorfuga van jewelste. Ook de instrumentale bezetting is fors. Naast het gebruikelijke continuo en strijkorkest, klinken twee hobo’s, drie trompetten en pauken. Het ontbreken van een instrumentale introductie werkt hier buitengewoon effectvol. Alle aandacht is gericht op de tekst: Gott, wie dein Name, so ist auch dein Ruhm bis an der Welt Ende. Nog voor de tenoren die zin kunnen afmaken, duiken de altten met dezelfde sprongkracht op de tekst, weldra gevolgd door sopranen en tenslotte bassen. Energiiek voortstuwend in deze wat ouderwets aandoende fuga, wordt het muzikale perspectief ineens verlegd bij de inzet van de eerste trompet. Een vijfde stem die triomfantelijk boven het aards gewoel uitklinkt, een metaforisch instrument dat soeverein Gods almacht tot in de verste verten bezingt.

Duurzaam hergebruik

Aan de openingsfuga ligt waarschijnlijk een ander, grootschalig en wellicht instrumentaal gedacht werk ten grondslag. Een beetje Bachfanaat klinkt de melodie van de fuga overigens vertrouwd in de oren. En inderdaad, later in zijn leven zou Bach deze krachtige noten opnieuw gebruiken in het credo van zijn Hohe Messe op de woorden *patrem omnipotentem*.

Hoe verder na zo'n bondig openingskoor waarin de tekstuele en de muzikale boodschap zo ondubbelzinnig ten toon is gespreid?

Zijn schier onfeilbaar gevoel voor balans laat Bach natuurlijk niet in de steek. Zonder inleidend recitatief volgt nu een aria voor tenor, continuo en twee solo opererende violen. De tenor bezingt in deze uiterst charmante aria Gods vermaardheid en roem zover de wolken reiken. De atmosferische turbulentie wordt nergens dreigend; dit zijn fraaie wolkenpartijen. Een intiem altrecitatief vol Godsvertrouwen vormt de inleiding voor de tweede aria, dit keer voor sopraan en soloviool. Opnieuw is hier sprake van geparodieerde muziek afkomstig uit één van Bachs wereldse cantates. Luchtige hofmuziek nu ingezet om Jezus' naam te prijzen. Diens naam is eerste en laatste woord. Beter kan zijn naamdag (1 januari) niet gevierd worden.

In een nieuw gecomponeerd, door hobo's begeleid recitatief vat de bas de portee van deze dag nog eens kort samen. Het gaat waarachtig wel om een naam, namelijk die van de onnipotente God, vermaard tot in de uiterste uithoeken van het heelal. Wie in Zijn naam bidt belooft Hij 'ja' en 'amen'. En dan volgt op rij het wensenlijstje voor het nieuwe jaar: verstoot ons niet, behoed ons voor vuur, pest en oorlog. Geef ons voorspoed en geluk en verleen onze overheid heil en zegen. Ach ja, zoveel is er niet veranderd in de loop der eeuwen.

Tot slot

Voor het slotkoraal haalt Bach alle instrumenten weer uit de kast: hobo's en strijkers om de koorpartijen te versterken, trompetten en pauken om hun eigen fanfares tussendoor te spelen. Zoals gezegd: ook dit koraal hebben we eerder gehoord, toontje lager, toontje hoger. Never change a winning team.

En dan die laatste woorden "gib unverfälscht im Lande dein seligmachend Wort. Die Teufel mach zuschanden hier und an allem Ort". Als dat geen goed begin is!

Verzoeken dit vignet bij het artikel te plaatsen en –indien mogelijk– een foto van een van de vocale solisten (zie tweede bijlage)